

Bartosz Ryt*

Zasada aut dedere aut iudicare w świetle Konwencji o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych.

Streszczenie

Artykuł dotyczy problemu stosowania w praktyce zasady aut dedere aut iudicare wyrażonej między innymi w Konwencji o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych¹. W pierwszej kolejności omówiono wątek historyczny przyjęcia Konwencji, jej zakres przedmiotowy i przyjęty sposób ustalenia jurysdykcji w sprawach przestępstw konwencyjnych. Głównym problemem, który wiąże się ze stosowaniem zasady w praktyce jest brak wyraźnego stanowiska dotyczącego sytuacji, kiedy Państwo-Strona odmawia dokonania ekstradycji, a jednocześnie nie wypełnia obowiązku ścigania. Istnieją wątpliwości, czy brak przedstawienia sprawy właściwym organom dla celów ścigania sądowego rodzi w takim wypadku obowiązek dokonania ekstradycji. Analizie poddano wykładnię zasady aut dedere aut iudicare w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i w decyzji Komitetu Przeciwko Torturom (Committee Against Torture) w sprawie *Guengueng v. Senegal*, odnoszącej się do interpretacji tejże zasady w prawie międzynarodowym.

Keywords: Terrorism, international criminal law, International Court of Justice

1. Wprowadzenie

Międzynarodowa Konwencja o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych (dalej: „Konwencja”) została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych dnia 15 grudnia 1997 r. Konwencja określa szeroki zakres jurysdykcji w

*

¹ Międzynarodowa Konwencja o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 grudnia 1997 r. (Dz.U. z dnia 16 kwietnia 2007, nr 66 poz. 438).

związku z niezgodnym z prawem i celowym stosowaniem materiałów wybuchowych i innych śmiertelnych urządzeń w różnych określonych miejscach publicznych, z zamiarem zabicia lub spowodowania poważnych obrażeń ciała lub spowodowania rozległych zniszczeń miejsc zdefiniowanych jako miejsca publiczne². Wypełniła istotną lukę w konwencyjnym prawie międzynarodowym poprzez rozszerzenie ram prawnych współpracy państw na współpracę w zakresie dochodzenia, ścigania i ekstradycji osób, które angażują się w ten rodzaj terroryzmu³. Ostatnie zamachy bombowe z 13 listopada 2015 r. w Paryżu pokazują, iż problem ten jest cały czas aktualny, a intensywność zamachów wzrasta⁴. W rezolucji Rady Bezpieczeństwa z 19 grudnia 2014 roku podkreślono, iż terroryzm wciąż stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla międzynarodowego pokoju i każdy akt terrorystyczny należy uznać za karygodny i niepodlegający jakiegokolwiek usprawiedliwieniu⁵.

Prace nad konwencją zainicjowały Stany Zjednoczone w roku 1996 r., po bombowym ataku terrorystycznym na personel wojskowy w Dhahran w Arabii Saudyjskiej w dniu 26 czerwca tego samego roku⁶. Już miesiąc po zamachu, Stany Zjednoczone zaproponowały wynegocjowanie nowej umowy międzynarodowej w zakresie walki z terroryzmem. Miało to miejsce na spotkaniu grupy siedmiu najbardziej uprzemysłowionych państw świata (tzw. grupy G7) i Rosji w Paryżu⁷. W ostatnim dniu czerwca ministrowie sprawiedliwości państw zgromadzonych na szczycie spotkali się w stolicy Francji i włączyli do wspólnego stanowiska zobowiązanie do promowania rozważenia i rozwoju nowego instrumentu prawa międzynarodowego dotyczącego zamachów bombowych⁸. To spowodowało, iż Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych zgodziło się powołać grupę roboczą w ramach Szóstego Komitetu (*Sixth Legal Committee*) do opracowania tekstu Konwencji. Komitet ad hoc działał w sumie przez cztery tygodnie w roku 1997, a przewodniczył mu ambasador Philippe Kirsche,

² S. Witten, *The International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings*, The American Journal of International Law, nr 92, 1998, s. 774.

³ Konwencja o zwalczaniu terrorystycznych zamachów bombowych była 11 konwencją dotyczącą walki z terroryzmem przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych. Lista najważniejszych instrumentów dotyczących walki z terroryzmem dostępna jest pod poniższym linkiem: <http://www.unic.un.org.pl/terroryzm/konwencje.php> [dostęp: 31.07.2016 r.].

⁴ W samym tylko listopadzie 2015 roku odnotowano 4 znaczące zamachy: w Bejrucie (12 listopada), Paryżu (13 listopada), Bamako (20 listopada) i Tunisie (24 listopada) zginęło łącznie 207 osób.

⁵ Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2195 z dnia 19 grudnia 2014 r. (UN Doc S/RES/2195).

⁶ S. Witten, op.cit., s. 774.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Zob. Rezolucję Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych z 16 stycznia 1997 r. (nr 51), uchwaloną na 51 Sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, par. 9. Zob. również Suplement nr 49, t.1 z 51. Sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, par. 346, 348, (UN Doc. A/51/49, (1996)).

radca prawny akredytowany przy ministrze spraw zagranicznych Kanady. Prace oparto na projekcie dostarczonym przez Francję w imieniu G8, z nieformalnego tygodniowego spotkania w Nowym Jorku w listopadzie 1996 r.⁹ Do zatwierdzenia Konwencji przez Szósty Komitet doszło 21 listopada 1997 r., a Zgromadzenie Ogólne uczyniło to, jak wspomniano wcześniej, 15 grudnia. Możliwość przystąpienia pozostawiono państwom do dnia 31 grudnia 1999 r.¹⁰

2. Przedmiotowy zakres stosowania Konwencji

Przedmiotowy zakres stosowania Konwencji wyznacza artykuł 2 Konwencji. Zgodnie z ustępem pierwszym, aby popełnić przestępstwo konwencyjne konieczne jest bezprawne i umyślne dostarczenie, umieszczenie, wystrzelenie lub detonacja materiału wybuchowego w miejscu użyteczności publicznej¹¹, w jego kierunku lub na takim miejscu, a także w infrastrukturę państwową, rządową¹², system transportu publicznego¹³. Ten katalog miejsc został wybrany podczas negocjacji tak, aby kryminalizacji poddać ataki w miejscach, które na cel najczęściej obierają sobie terroryści, a także, aby objąć zakresem te lokalizacje, gdzie atak naraziłby społeczeństwo na największe ryzyko wystąpienia szkody¹⁴. Konwencja obok materiału wybuchowego przewiduje również użycie innego śmiertelnościowego narzędzia. Zakres obu tych pojęć jest ujęty bardzo szeroko¹⁵. Aby mówić o przestępstwie objętym konwencją, sprawca musi ponadto działać w zamiarze spowodowania śmierci lub poważnych obrażeń ciała

⁹ Zob. dokument roboczy zgłoszony przez Francję w imieniu państw G7 oraz Rosji, UN Doc. A/AC.252/L.2. (1997).

¹⁰ S. Witten, op.cit., s. 775.

¹¹ Por. art. 1 ust. 5 Konwencji: „Oznacza te części jakiegokolwiek budynku, terenu, ulicy, drogi wodnej lub innego miejsca, które są dostępne lub otwarte, niezależnie, czy stale, okresowo, czy od czasu do czasu, dla przedstawicieli ogółu społeczeństwa, i są miejscami o charakterze handlowym, biurowym, kulturalnym, historycznym, oświatowym, religijnym, rządowym, rozrywkowym, wypoczynkowym lub innym, dostępnymi lub otwartymi dla publiczności.

¹² Por. art. 1 ust. 1 Konwencji: „Wszelkie pomieszczenia lub pojazdy, które są stale lub czasowo wykorzystywane lub zajmowane przez przedstawicieli państwa, członków rządu, parlamentu lub sądownictwa, przez funkcjonariuszy lub pracowników państwowych lub jakichkolwiek innych władz lub instytucji publicznych, lub przez pracowników bądź funkcjonariuszy organizacji międzyrządowych w związku z pełnieniem przez nich obowiązków służbowych”.

¹³ Por. art. 1 ust. 6 Konwencji: „Oznacza „wszystkie pomieszczenia, pojazdy i urządzenia stanowiące własność publiczną lub prywatną, używane podczas świadczenia lub do świadczenia publicznie dostępnych usług w zakresie przewozu osób lub towarów”.

¹⁴ S. Witten op.cit., s. 776.

¹⁵ W świetle Konwencji pojęcie „materiał wybuchowy lub inne śmiertelnościowe narzędzie” oznacza: materiał wybuchowy lub broń palną albo narzędzie, którego przeznaczeniem jest spowodowanie śmierci, poważnych obrażeń ciała lub znacznych szkód materialnych, bądź które może je spowodować, albo broń lub narzędzie, którego przeznaczeniem jest lub które może spowodować śmierć, poważne obrażenia ciała lub znaczne szkody materialne poprzez wyzwolenie, rozsiewanie lub wpływ toksycznych substancji chemicznych, czynników biologicznych, toksyn lub podobnych substancji, albo poprzez promieniowanie lub materiał radioaktywny.

osób albo spowodowania rozległych zniszczeń takiego miejsca (publicznego), infrastruktury lub systemu, jeśli takie zniszczenie powoduje lub może spowodować poważne straty gospodarcze¹⁶. Odpowiedzialność w świetle Konwencji ponosi się również za usiłowanie. Współsprawstwo, sprawstwo polecające i kierownicze stanowią przestępstwo niezależnie od tego, czy doszło do dokonania, a więc także wtedy, gdy działanie sprawcy pozostało w stadium bezpośredniego zmierzania do dokonania¹⁷. Wydaje się, że kryminalizacją objęto również pomocnictwo i podżeganie¹⁸.

3. Konwencyjne zasady ustanowienia jurysdykcji

Kluczowym punktem dla omówienia zasady *aut dedere aut iudicare* jest kwestia ustanowienia jurysdykcji w sprawach wchodzących w zakres przedmiotowy Konwencji. Brak jurysdykcji w sprawie wyłącza bowiem możliwość powoływania się na powyższą zasadę, a co za tym idzie, rozpatrywanie problemu staje się bezcelowe. Problem jurysdykcji został unormowany w artykule 6 Konwencji. Wprowadza on dwie podstawy (obligatoryjną i fakultatywną) przyjęcia jurysdykcji w sprawach wymienionych w artykule 2. Państwo-Strona jest zobligowane do ustanowienia jurysdykcji w sprawie w trzech przypadkach:

- przestępstwo zostało popełnione na terytorium tego państwa;
- przestępstwo zostało popełnione na pokładzie statku pływającego pod banderą tego państwa lub samolotu zarejestrowanego według prawa danego państwa w czasie popełnienia przestępstwa;
- przestępstwo zostało popełnione przez obywatela danego państwa.

O fakultatywnej możliwości objęcia jurysdykcją sprawy traktuje ustęp 2. Ma to miejsce, kiedy:

- przestępstwo zostało popełnione na osobie obywatela tego państwa, albo

¹⁶ Międzynarodowa Konwencja o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 grudnia 1997 r., art. 2 ust. 1a i 1b.

¹⁷ *Ibidem*, art. 2 ust. 3a i 3b.

¹⁸ Zgodnie z art. 2 ust. 3c: „Każda osoba popełnia przestępstwo również, jeśli: w jakikolwiek inny sposób przyczynia się do popełnienia jednego lub więcej przestępstw wymienionych w ustępie 1 lub 2 przez grupę osób działających we wspólnym celu; taki wkład powinien być zamierzony i dokonany albo w celu popierania ogólnej działalności przestępczej lub zamiarów grupy, albo ze świadomością zamiarów grupy dotyczących dokonania przestępstwa lub przestępstw, o których mowa”.

- przestępstwo zostało popełnione wobec infrastruktury państwowej lub rządowej danego państwa za granicą, w tym wobec ambasady lub innych budynków dyplomatycznych bądź konsularnych tego państwa, albo
- przestępstwo zostało popełnione przez bezpaństwowca, który zamieszkuje na stałe na terytorium tego państwa, albo
- przestępstwo zostało popełnione w celu zmuszenia tego państwa do podjęcia jakiegoś działania lub do powstrzymania się od jakiegoś działania, albo
- przestępstwo zostało popełnione na pokładzie samolotu, który jest eksploatowany przez rząd danego państwa.

4. *Zasada aut dedere aut iudicare w teorii i praktyce*

Potrzeba współdziałania państw między sobą, a także wspólnie z międzynarodowymi trybunałami, w celu zapobieżenia sytuacji, w której przestępstwa, w szczególności te o zasięgu międzynarodowym, pozostają nieukarane, była wyrażana wielokrotnie¹⁹. Przykładem może być rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych 67/1 z 24 września 2012 r.²⁰ Obowiązek współdziałania w zwalczaniu bezkarności został wyrażony w konwencjach właśnie poprzez ustanowienie obowiązku ekstradycji lub osądzenia. Należy zauważyć, iż już w XVII wieku rozpoznano istotność roli walki z brakiem kary za najpoważniejsze przestępstwa. Swoistym prekursorem tej idei był wybitny niderlandzki prawnik Hugo Grocjusz, który postulował zasadę *aut dedere aut punire*²¹ w swoim dziele „O prawie wojny i pokoju”, która to zasada nakreślała obowiązek ukarania lub wydania. Współczesna terminologia zastąpiła pojęcie „kary”, pojęciem „sądu”, aby w sposób dokładniejszy odzwierciedlić możliwość uznania, iż nastąpiła któraś z okoliczności wyłączających bezprawność, karalność lub

¹⁹ Zob. np. Rezolucję Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych 2840 (XXVI) z 18 grudnia 1971 r. zatytułowaną „Question of the punishment of war criminals and of persons who have committed crimes against humanity”; Rezolucję Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych 3074 (XXVII) z 3 grudnia 1973 r. zatytułowaną „Principles of international cooperation in the detection, arrest, extradition and punishment of persons guilty of war crimes and crimes against humanity”; oraz zasadę 18 z Rezolucji Rady Gospodarczej i Społecznej ONZ 1989/65 z 24 maja 1989 r. zatytułowanej „Effective prevention and investigation of extra-legal, arbitrary and summary executions”.

²⁰ Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych nr 67/1 z 24 sierpnia 2012 r. (UN Doc A/Res/67/1).

²¹ W oryginale: “When appealed to, a State should either punish the guilty person as he deserves, or it should entrust him to the discretion of the party making the appeal.”

zawinienie²². W formie znanej we współczesnych konwencjach zasada ta została zastosowana w Konwencji haskiej o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi z 1970 roku. Tak zwana „formuła haska”, posłużyła za model dla późniejszych konwencji, których celem jest zwalczanie konkretnych przestępstw, zasadniczo o charakterze terrorystycznym, ale także w wielu innych przestrzeniach (włączając tortury, zbrodnie przeciwko ONZ i personelowi pomocniczemu, transnarodową przestępczość, korupcję i porwania)²³. Zasadę *aut dedere aut iudicare* wpisano do wszystkich konwencji odnoszących się do międzynarodowego terroryzmu, zawartych po 1970 roku.

4.1. Zasada aut dedere aut iudicare w Konwencji o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych

W artykule 8 ust. 1 Konwencji nałożono na Państwo-Stronę, które musi lub może ustanowić jurysdykcję w sprawie, a jednocześnie na którego terenie przebywa domniemany sprawca, obowiązek przedstawienia sprawy właściwym organom dla celów ścigania sądowego. Istnieje on bez wyjątków i jest niezależny od miejsca popełnienia przestępstwa. Konwencja nie precyzuje czasu, w jakim ma dojść do przedstawienia sprawy, granicę stawiając w nieostrym pojęciu uczynienia tego bez nadmiernej zwłoki. Nowością w stosunku do poprzednich konwencji było wprowadzenie w ust. 2 zaproponowanej przez USA możliwości uniknięcia wykonania obowiązku poprzez czasowe przekazanie sprawcy w celu przeprowadzenia procesu do innego państwa posiadającego jurysdykcję w sprawie, które wystąpi o takie przekazanie. Jeśli zgodę wyrażą zainteresowane strony, dojdzie do przekazania, a następnie do procesu. W przypadku skazania za przestępstwo, będące przedmiotem wniosku ekstradycyjnego, sprawca mógłby zostać z powrotem przekazany do państwa wydającego, którego jest obywatelem, w celu odbycia kary. W polskiej wersji językowej Konwencji, która została następnie opublikowana w Dzienniku Ustaw²⁴, brakuje angielskiego odpowiednika „*if do not extradite*”, który znajduje się w oryginalnej wersji projektu²⁵. To właśnie to sformułowanie powoduje

²² Final Report of the International Law Commission adopted by the International Law Commission at its sixty-sixth session, in 2014, and submitted to the General Assembly as a part of the Commission's report covering the work of that session (par. 65), [w:] “Yearbook of the International Law Commission”, 2014, vol. II (Part Two), 65.1(1). http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/reports/7_6_2014.pdf.

²³ Ibidem, 65.1(10).

²⁴ Międzynarodowa Konwencja o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 grudnia 1997 r.

²⁵ Zob. art. 8 ust. 1: „Państwo-Strona, na którego terytorium przebywa domniemany sprawca, w przypadkach, do których ma zastosowanie artykuł 6, ma obowiązek bez jakichkolwiek wyjątków i niezależnie od tego, czy przestępstwo zostało popełnione na jego terytorium, czy też nie, bez nadmiernej zwłoki, przedstawić sprawę swym właściwym organom dla celów ścigania sądowego, poprzez

największy rozdzźwięk w kwestii interpretacji. Nie ma wątpliwości, iż artykuł 8 Konwencji nakłada na Państwo-Stronę obowiązek ścigania przestępstw zdefiniowanych w niej zdefiniowanych. Powstaje pytanie, co w sytuacji, kiedy odmawia ono dokonania ekstradycji, a jednocześnie nie wypełnia obowiązku ścigania. Czy brak przedstawienia sprawy (bez nadmiernej zwłoki) swym organom właściwym dla celów ścigania sądowego rodzi w takim wypadku obowiązek dokonania ekstradycji? Wskazany problem jak dotąd nie był rozstrzygany przez Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w kontekście stosunkowo młodej Konwencji o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych. Interpretacja tej zasady i odpowiedź na postawione wyżej pytanie została natomiast częściowo udzielona przy okazji wykładni *aut dedere aut iudicare* w Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania²⁶.

4.2. Interpretacja *aut dedere aut iudicare* w sprawie *Belgia v. Senegal* przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości

Potrzeba osądzenia Hissene Habré²⁷, który przez 8 lat swoich dyktatorskich rządów łączony był wielokrotnie z popełnianymi w tamtym czasie zbrodniami tortur, morderstw i porwań, doprowadziła do sporu międzynarodowego pomiędzy Belgią a Senegalem. Narodowa Komisja Śledcza Czadu²⁸ stwierdziła, iż liczba ofiar reżimu Habré przekroczyła liczbę 40 tysięcy. W 1990 roku Habré otrzymał azyl w sąsiednim Senegalu. Nie jest więc zaskoczeniem fakt, iż prowadzono działania mające doprowadzić byłego dyktatora przed sąd, aby odpowiedział za wszystkie ekstremalne naruszenia praw człowieka, jakich dopuścił się jego reżim. Problemem, jaki się pojawił i na który powoływał się Senegal, był brak w prawie krajowym tego państwa możliwości ustanowienia jurysdykcji nad przestępstwami, które

postępowanie zgodne z prawem danego kraju. Organy te podejmują decyzję zgodnie z prawem danego kraju, w taki sam sposób, jak w przypadku każdego innego poważnego przestępstwa”. W oryginale: “Article 8 par.1. The State Party in the territory of which the alleged offender is present shall, in cases to which article 6 applies, if it does not extradite that person, be obliged, without exception whatsoever and whether or not the offence was committed in its territory, to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with the laws of that State. Those authorities shall take their decision in the same manner as in the case of any other offence of a grave nature under the law of that State”.

²⁶ Przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 10 grudnia 1984 r. (Dz. U. z dnia 2 grudnia 1989 r., nr 63 poz. 378).

²⁷ Hissene Habré – ur. 1942, Faya-Largeau, polityk Czadu; 1978–79 premier; 1982–90 prezydent i szef rządu; doprowadził do rokowań i zakończenia wieloletniego konfliktu z Libią (1988); obalony w wyniku wojsk. zamachu stanu, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Habre-Hissene;3909319.html>.

²⁸ Chad National Commission of Inquiry. Raport Komisji dostępny pod adresem: <http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/commissions/Chad-Report.pdf>, [dostęp: 31.07.2016 r.].

zostały popełnione przez obywatela państwa zagranicznego na terenie innego państwa. Nieskuteczny okazał się również wniosek ekstradycyjny Belgii, która złożyła go po wniesieniu przez ofiary, posiadające również obywatelstwo tego państwa, aktu oskarżenia przed Sąd Rejonowy w Brukseli. Te nieudane wysiłki osądzenia i ekstradycji doprowadziły Belgię do zainicjowania postępowania przeciwko Senegalowi przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości (MTS) za niewypełnienie swoich zobowiązań wynikających z Konwencji o zakazie stosowania tortur. Wyrok w tej sprawie, w którym dokonano interpretacji zasady *aut dedere aut iudicare*, został wydany w lipcu 2012 roku. W Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania została ona wyrażona w artykule 7, w następującym brzmieniu:

„1. Państwo Strona, na którego terytorium pozostającym pod jego jurysdykcją została ujawniona osoba podejrzana o popełnienie przestępstwa określonego w artykule 4, w przypadkach określonych w artykule 5 i jeżeli nie wydaje tej osoby, przekazuje sprawę swoim właściwym organom w celu przeprowadzenia postępowania karnego.”²⁹

Jest to zapis analogiczny do tego, który znajduje się w Konwencji o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych. Odnośnie do artykułu 7 Konwencji, MTS orzekł o treści i zakresie obowiązku wynikającego z tego przepisu. Co najważniejsze, Trybunał stwierdził, iż obowiązek dotyczy wyłącznie wniesienia sprawy do kompetentnych organów państwa. Ostateczne zdanie należy do tych organów, które na podstawie zgromadzonych przed nimi dowodów, decydują czy podejrzany stanie przed sądem. Ponadto, MTS potwierdził, że artykuł 7 nie przewiduje obowiązku dokonania ekstradycji domniemanego sprawcy do innego Państwa-Strony konwencji. Ekstradycja jest opcją pozostawioną Państwu-Stronie³⁰. W sytuacji odrzucenia wniosku ekstradycyjnego, z jakiegokolwiek powodu, Państwo przetrzymujące podejrzanego znajduje się w takiej pozycji jak Państwo, do którego nie wystosowano by wniosku w ogóle. Jest w obowiązku przedstawienia sprawy kompetentnym władzom sądowym.

²⁹ 1. Państwo Strona, na którego terytorium pozostającym pod jego jurysdykcją została ujawniona osoba podejrzana o popełnienie przestępstwa określonego w artykule 4, w przypadkach określonych w artykule 5 i jeżeli nie wydaje tej osoby, przekazuje sprawę swoim właściwym organom w celu przeprowadzenia postępowania karnego.

³⁰ S. Shah, *Questions Relating to the Obligation to Prosecute or Extradite (Belgium v Senegal)*, Human Rights Law Review, 13(2), (2013), s. 361.

Z drugiej strony, jako pogląd doktrynalny należy rozpatrzyć zdanie odrębne wyrażone przez sędziego Yusufa. Wyjaśnia on, iż Państwo-Strona może uniknąć odpowiedzialności za brak ścigania tylko w przypadku, gdy wyrazi zgodę na ekstradycję³¹. W przedmiotowej sprawie Senegal nie popełnił bezprawnego czynu, odmawiając wykonania wniosku ekstradycyjnego. Jednakże naruszył postanowienia Konwencji, ponieważ nie przedstawił sprawy kompetentnym organom sądowym. Senegal mógł uniknąć działania wbrew postanowieniom konwencyjnym, gdyby przystał na wniosek ekstradycyjny Belgii³².

4.3 Sprawa *Guengueng et al. v Senegal* przed Komitetem Przeciwko Torturom

Komitet Przeciwko Torturom (*Committee Against Torture*), powołany na podstawie artykułu 17 Konwencji o zakazie tortur, w maju 2006 roku wydał decyzję w sprawie wniesionej przez ofiary reżimu Habré znanej jako *Guengueng i inni przeciwko Senegalowi* (*Guengueng et al. v Senegal*). Sprawa została wniesiona przez Suleymane Guenguenga i sześciu innych obywateli Czadu, którzy mieli być ofiarami naruszenia przez Senegal między innymi artykułu 7 Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania. Kluczowe dla zasady *aut dedere aut iudicare* było zdanie Komitetu wyrażone w paragrafie 9.7 decyzji z dnia 17 maja 2006 roku³³. Zgodnie z nim, alternatywny wybór pomiędzy osądzeniem a ekstradycją występuje tylko wtedy, gdy wystąpiono z wnioskiem ekstradycyjnym. Jednakże, dokonując wyboru, Państwo-Strona powinno uszanować obiektywny cel przepisu, którym [w przypadku Konwencji o zakazie tortur – od aut.] jest zabezpieczenie przed pozostawieniem bezkarnymi sprawców tego rodzaju

³¹ Separate Opinion of Judge Yusuf in the case concerning Questions relating to the Obligation to Prosecute or

Extradite (Belgium v. Senegal), Judgment, I.C.J. Reports 2012, s. 567–568, par. 19–22.

³² S. Shah, *op.cit.*, s. 361.

³³ Decyzja Komitetu Przeciwko Torturom wydana na podstawie art. 22 Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania/ Decision of the Committee Against Torture under article 22 of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: “9.7. The Committee recalls that, under article 7 of the Convention, ‘the state party in the territory under whose jurisdiction a person alleged to have committed any offence referred to in article 4 is found shall in the cases contemplated in article 5, if it does not extradite him, submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution’. It notes that the obligation to prosecute the alleged perpetrator of acts of torture does not depend on the prior existence of a request for his extradition. The alternative available to the state party under article 7 of the Convention exists only when a request for extradition has been made and puts the state party in the position of having to choose between (a) proceeding with extradition or (b) submitting the case to its own judicial authorities for the institution of criminal proceedings, the objective of the provision being to prevent any act of torture from going unpunished”.

czynów. Łącząc powyższe rozważania, można postawić tezę, iż ważna w tym wypadku jest wykładnia teleologiczna, którą w prawie międzynarodowym dopuszcza artykuł 31 Konwencji Wiedeńskiej³⁴ o prawie traktatów. Obowiązek ekstradycji nie istnieje dopóki Państwo-Strona w swoich działaniach czyni zadość wypełnianiu celów konwencyjnych. Takim celem w przypadku zasady *aut dedere aut iudicare* w Konwencji o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych jest uniknięcie sytuacji, w której sprawca zamachu bombowego nie poniesie odpowiedzialności za swój czyn.

5. Zakończenie

Konwencja o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych, wprowadzając zasadę *aut dedere aut iudicare*, wpisana została w szereg konwencji odnoszących się do różnego rodzaju odmian terroryzmu, których celem jest doprowadzenie do sytuacji, w której żaden ze sprawców popełnionych czynów wchodzących w zakres przedmiotowy tych konwencji nie pozostanie bezkarnym, a przynajmniej nieosądzonym. W krótkiej historii tej Konwencji nie było jeszcze sporu pomiędzy Państwami-Stronami, o którym miałby rozstrzygać Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w Hadze. Należy zauważyć, iż zgodnie z art. 38 ust. 1 Statutu MTS, wyroki w poprzednich sprawach, jak i zdania odrębne, traktowane jako poglądy doktryny, mogą stanowić „środek pomocniczy do stwierdzania przepisów prawnych.” Trybunał nie jest związany swoimi poprzednimi orzeczeniami (nie obowiązuje zasada *stare decisis*), zatem nie można wykluczyć, iż w przypadku pojawienia się takiej sprawy na wokandzie MTS orzeknie on o istnieniu obowiązku ekstradycji w przypadku niewykonania obowiązku ścigania. Taka interpretacja umożliwi, zdaniem autora, zrealizowanie nadrzędnego, wielokrotnie już wspomnianego celu omawianej zasady.

Zasada *aut dedere aut iudicare* w świetle Konwencji o zwalczaniu terrorystycznych ataków bombowych.

Summary: The article presents the problem of practical application of *aut dedere aut iudicare* in the Convention for the Suppression of Terrorist Bombings. The text explains the historical context of the adoption of the Convention, the scope of the Convention and jurisdiction in matters arising from the Convention. The main problem that is related with the application of the principle in practice is the lack of a

³⁴ Konwencja wiedeńska o prawie traktatów sporządzona w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r. (Dz.U.1990. nr 74. poz. 439).

convincing position on the situation when a State Party refuses to extradite, while not fulfilling the obligation to prosecute. There are doubts whether the lack of submission to the competent authorities for the purpose of prosecution arises the obligation to extradite. The interpretation of the principle of *aut dedere aut iudicare* in a case law of the International Court of Justice was analysed, as well as the decision of the Committee Against Torture on *Guengueng v. Senegal* relating to the rule's interpretation in international law.

Słowa kluczowe: Terroryzm, międzynarodowe prawo karne, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości